

S E R V A N T E S Å S

IŠ MONINGÅSIS
IDÅLGÅS

DON
KICHOJAS

IŠ LÄ MÄNČOS

1 9 5 9

VALSTYBINÉ GROŽINÉS LITERATŪROS
LEIDYKLA

PERSKYRIMAS VIII

APIE DIDI PASISEKIMA, KURI NARSINGASIS DON KICHOTAS TUREJO
BAISIAME IR NIEKAD NEGIRDETAME VEO MALUNU NUOTYKYJE, O
DRAUGE IR APIE KITUS GRAZAUS ATMINIMO
NUSIPELNIUSIUS IVYKIUS

Netruskus jie išvydo trisdešimt ar keturiasdešimt vėjo malūnų, kurie stovėjo toje lygumoje; pamatęs juos, Don Kichotas taré savo ginklanešiui:

— Laimė tvarko mūsų reikalus geriau, negu galētume to pagiedauti; tik pažvelk, drauge Sanča Pansa, antai prieš tave trisdešimt ar kiek daugiau klaikių milžinų, su kuriais aš manau susiremti kovoje ir visiems jiems atimti gyvybę; pasiémę iš jų grobį, kuris bus užkariautas garbingu būdu, mes pradésime turtėti ir, nuslavę nuo žemės veido tokią piktą sėklą, didžiai pasitarnausim dievui.

— Kokie milžinai? — taré Sanča Pansa.

— Ogi tie, kuriuos ten matai, — atsaké jo ponas, — su ilgomis rankomis, dažnai siekiančiomis dviejų mylių.

— Išižiūrėkite tik, jūsų malonybe, — atsaké Sanča, — juk tai ne milžinai, o vėjo malūnai, o tai, kas jums atrodo rankos, yra sparnai, kurie, vėjo judinami, suka girnas.

— Tuoj matyti, — atsaké Don Kichotas, — kad apie nuotykius nedaug teišmanai. Tai tikri milžinai, ir jei tau baisu, pasitrauk i šalį ir kalbék poterius, o aš tuo tarpu stosiu su jais žiaurion ir nelygion kovon.

Šitaip pasakęs, paspaudé pentinais savo žirgą Rosinantą, nekreipdamas démesio į savo ginklanešį Sančą, kurs šauké ir įtikinėjo, kadjisai puola ne milžinus, o stačiai vėjo malūnus. Bet Don Kichotas buvo taip įsikalęs galvon milžinus, jog negirdėjo savo ginklanešio Sančos riksmų ir, nematydamas to, kas buvo prieš jį, léké pirmyn ir garsiai šauké:

— Nebékite jūs, bailūs ir niekingi padarai, nes jus puola vienui vienas riteris!

Tuo metu pūstelėjo vėjelis, ir didžiuliai sparnai émė suktis, o Don Kichotas, tai matydamas, taré:

— Nors jūs iškeltumét daugiau rankų už patį milžiną Briareją, — vis vien turésite su manimi atsiskaityti!

Su tais žodžiais, atsiduodamas visa širdimi savo senjorai Dulsinéjai ir maldaudamas jos paramos šioje sunkioje valandoje, gerai prisdengęs skydu, persvéręs ietį, jis paleido pilnu šuoliu Rosinantą, šoko ant pirmojo malūno ir suvaré ietį į jo sparną; bet tuo tarpu vėjas sparnus pasuko taip smarkiai, kad ietis subyrėjo į gabaliukus, o riteris su arkliu išlékė į orą ir, sunkiai pritrenktais, nuriedėjo tolokai į šalį.

Kiek leido asilo kojos, Sanča Pansa paskubéjo pagalbon ir pri siartinės pamatė, kad jo ponas negali né pakrutéti: taip skaudžiai krito jis žemén su Rosinantu.

— Gelbék viešpatie! — taré Sanča. — Ar aš nesakiau jūsų malonybei, kad žiūrétumét, ką darot: juk čia ne kas kita, kaip vėjo malūnai, ir tuo abejoti galéjo tik tas, kurio galvoje irgi vėjo malūnai.

— Tylėk, drauge Sanča, — atsakė Don Kichotas. — Karo dalykai labiau negu kurie kiti yra nepastovūs ir atmainingi; juo labiau, kad aš manau (ir tai tikriausia tiesa), jog anas išminčius Frestonas, pagrobės mano kambarį ir knygas, šiuos milžinus bus pavertęs malūnais, idant paglemžtų iš manęs pergalės šlovę: taip manęs neapkenčia! Bet pagaliau vis dėlto maža ką bepasis manęs neapkenčia!

— Viskas dievo burtai prieš mano kardo kietumą.

— Viskas dievo valioje, — atsakė Sanča Pansa ir padėjo jam atsikelti bei užsėsti ant Rosinanto, kurio kaulai buvo gerokai aplamdyti. Besišnekučiuodami apie įvykusį nuotykį, juodu keliavo toliau, Puerto Lapisės linkui: ši vieta, anot Don Kichoto, esanti labai žmoninga, ir todėl čia nestigsią aibės visokiausią nuotykių; vienok jis buvo labai susikrimtęs, kad neteko ieties, ir, pasisakęs apie tai savo ginklanešiui, taré:

— Prisimenu kažkur skaitęs, kad vienas ispanų riteris, vardu Diegas Peresas de Vargas, sutrupinęs kovojo kardą, išsilaužė storą ąžuolo šaką ar stuobrį ir tą dieną atliko tiek žygį, priklojo tiek maurų, kad jis buvo pramintas Vézdu, ir nuo tos dienos jis ir jo įpėdiniai vadinami Vargais Vézdais. Aš visa tai papasakoju tau, nes iš pirmo pasitaikiusio ąžuolo ar skroblą manau išsilaužti lygiu tokį pat stuobrį, kokį čia atvaizdavau; su juo aš ketinu atlikti tokius žygius, jog tu tikrai jausies laimingas, turėdamas garbę juos matyti ir būti sunkiai patikėtinu dalykų liudininku.

— Viskas dievo rankoje, — taré Sanča, — aš tikiu viskuo, ką jūsų malonybė čia pasakojate; bet dabar atsitieskite trupučiuką, nes, man regis, per daug jau pašlijote į vieną šoną, — matyti bekrisdami būsite gerokai susitrenkė.

— Tikra tiesa, — atsakė Don Kichotas, — ir jei aš nesiskundžiu skausmais, tai tik dėl to, kad riteriams klajūnams nedera skystis dėl jokios žaizdos, net ir tuo atveju, jeigu jiems imtų kristi žarnos.

— Jei jau šitaip, tai man nėra ko čia ir bepridėti, — atsakė Sanča, — bet vienas dievas žino, ar aš labai palinks mėčiau, jei jūsų malonybė pradėtumėt skystis skausmais. Apie save galiu pasakyti, kad aš imsiu dejuoti dėl menkiausio sopulio, jei tik nėra uždrausta dejuoti taip pat ir riterių klajūnų ginklanešiam.

Nebesutūrėjo juoko Don Kichotas dėl savo ginklanešio paikumo ir leido jam aimanuoti iki valiai, kada ir kur tiktais įsigeis, kada tam turės noro ir kada neturės, — nesgi jam dar ligi šiol netekę skaityt, jog tai prieštarautų riterystės taisykliems. Sanča pastebėjo kad metas jau būtų ir užkasti. Ponas atsakė, jog tuo tarpu nejauciškas alkio, bet Sanča galis valgyti kada tinkamas. Don Kichotui sutikus, Sanča įsitaisė kaip patogiau ant asilo ir, išsiémės iš tarbelės tai, ką buvo jon įsidėjęs, valgydamas jojo sau iš léto paskui savo poną, protarpiais įremdamas vynmaišį į burną su tokiu pasigardžiavimu, jog jam galėjo pavydėti pats smaguriausias Malagos smuklininkas. Taip jodamas ir kas kartą dažnindamas gurkšnius, jis pamiršo visus pono pažadus ir galvojo, kad net pačių pavojingiausių nuotykių ieškojimas néra joks vargas, o vienas tik malonumas.

Pagaliau tai nakčiai juodu apsistojo miškely: čia Don Kichotas išsilaužė sausą šaką, kuri jam beveik galėjo pavaduoti ietį, ir ant tos šakos užmovė smaigali, nuimtą nuo sulūžusios ieties. Visą tą naktį Don Kichotas nemigo ir svajojo apie savo senjorą Dulsinę, tuo pamėgdžiodamas savo skaitytasių knygas, kuriose riteriai be miego praleidžia kiauras naktis giriose bei dykumose, paskendę mintyse apie savo senoras. Ne taip praleido naktį Sanča Pansa: jo pilvas buvo pilnas (ir, aišku, ne cikorinio vandens), tad vienu užsimerkimu jis pramiegojo ligi pat ryto ir, jei ne ponas, tai jo nebūtų pažadinę nei veidan įšvitę saulės spinduliai, nei paukščių čiulbėjimai, kurių pulkai linksmai sveikino naujos dienos žengimą. Vos pabudeš, jis tuo griebési vynmaišio ir, ji radeš kiek labiau subliūksusį negu vakar, nusiminė visa širdimi: mat, nebuvo panaušu į tai, kad ši spraga būtų greitu laiku užkišta. Don Kichotas nepanorėjo pusryčiauti, nes, kaip jau sakyta, jis maitinosi vien tiktais saldžiais atsiminimais. Juodu vėl leidos į kelionę ir jojo į Puertą Lapise, kurį išvydo maždaug apie trečią valandą.

— Čionai, — tarė ji matydamas Don Kichotas, — brolau Sanča Pansa, galésime panerti rankas ligi pat alkūnių į tai, kas vadina- ma nuotykiais. Bet žinok: net tada, jei tu mane regétum didžiu- didžiausiuose pavojuose, — tau nevalia griebtis kardo ir mane gin- ti; tačiau jei matysi, kad mano puolikai yra kokie valkatos ir nuskurdėliai, — tu drąsiai gali man padėti. Vienok jei tai bus

riteriai, — tau nieku būdu neleidžiama ir riterystės įstatymų draudžiama ginti mane tol, kolei būsi pats išvestas į riterius.

— Būkite ramus, senjore, — atsakė Sanča, — šiuo atveju esu iš prigimties taikingas žmogus ir nemégstu kištis į riaušes ar peštynes. Žinoma, jei puls mane pati, tai aš per daug nepaisysiu visokių tų įstatymų, nes dievo ir žmonių įstatymai leidžia kiekvienam gintis nuo tų, kurie mus norėtų nuskriausti.

— Ir aš taip sakau, — tarė Don Kichotas, — bet jei aš būčiau užpultas riteriu, tai neskubék į pagalbą, o pažabok savo įgimtajį siautulingumą.

— Aš gi ir sakau, kad taip darysiu, — atsakė Sanča, — ir šio įsakymo laikysiuos kaip sekmadienio.

Šitaip bešnekučiuodami, jie pastebėjo kelyje du šv. Benedikto ordino vienuolius, kurie jojo ant kupranugarių (taip, mat, atrodė jų milžiniški mulai). Vienuoliai turėjo kelioninius akinius ir sauless skėčius. Iš paskos, keturių ar penkių raitelių ir pėsčių mulininkų lydima, važiavo karieta. Kaip vėliau paaiškėjo, karietoj važiavo biskajietė dama, keliaujanti į Seviliją, kur buvo jos vyras, turėjęs labai garbingoms pareigoms išvykti Amerikón. Vienuoliai nepriklausė senjoros draugijai, nors ir jojo tuo pačiu keliu. Vos tiktais juos pastebėjęs, Don Kichotas tarė savo ginklanešiui:

— Arba aš klystu, arba tai bus geriausias nuotykis, kokio dar niekas néra regėjęs, nes anos juodos žmogystos, kurios ten dūluoja, greičiausiai bus ir neabejotinai yra burtininkai, gabėnų šioje karietoje kokią nors jų pagrobtą princesę, ir aš būtinai turiu visomis savo jégomis atitaisyti šią skriaudą.

— Čia bus dar prasčiau negu su vėjo malūnais, — tarė Sanča. — Žiūrėkite, senjore, juk tai šv. Benedikto vienuoliai, o karietoje, matyt, važiuoja kokie pakelievingi. Klausykite, ką aš sakau, ir gerai apsižiūrėkite, ką darot, — gal ir vėl jums velnias protą maišo?

— Aš jau esu tau sakes, — atšovė Don Kichotas, — kad neaug tenusimanai nuotykių srityje: aš sakau tikrą tiesą, ir netrukus tu pats tai pamatysi.

Šitaip pasakės, jis pajojo pirmyn ir sustojo viduryje kelio, kuriuo keliavo vienuoliai, o kai šie buvo pakankamai arti, Don Kichotas, nutaręs, kad jo balsas bus išgirstas, garsiai suriko:

— O siaubingoji velnio veisle! Tučtuoju, negaišuodami, paleiskite kilmingąsias princeses, kurias smurtu vežatės šioje karietoje; o jei ne — ruoškitės sutiki greitą mirtį, kaip teisétą bausmę už jūsų piktuosius darbus!

Sulaiké vienuoliai pavadžius, stebédamiesi tiek Don Kichoto išvaizda, tiek jo žodžiais, į kuriuos jie taip atsakė:

— Senjoras riteri, mes nesame nei velnio veislė, nei siaubūnai, o šv. Benedikto vienuoliai; keliaujam savo keliu ir nežinome, ar toje karietoje važiuoja ar nevažiuoja kažkokios smurtu pagrbtos princesės.

— Švelniais žodžiais manęs neapgausite, — aš gerai pažįstu jus, neklaužadū gauja, — tarė Don Kichotas; ir, nelaukdamas atsakymo, paspaudė pentinais Rosinantą, persvérē ietį ir puolė pirmajį vienuolių su tokia jéga ir įnirtimu, jog gerai dar, kad šis nusirito pats nuo savo mulo, nes kitaip — ji būtų norom nenorom nurité sunkiai sužeistą arba net ir visai negyvą. Antrasis vienuolis, pamatęs, kaip dorojamas jo draugas, suspaudė kojomis savo galūną mulą ir pasileido per laukus lengviau už patį vėją. Pamatęs vienuolių žeméje, Sanča Pansa vikriai nušoko nuo asilo ir pribégęs émę vilkti nuo jo rūbus. Tuo tarpu priéjo abu vienuolių tarnai ir paklausé Sančą, kodėl jis tą žmogų nurengia. Sanča atsakė, kad visa tai jam teisétai priklausą kaip jo pono Don Kichoto laimėtosios kovos grobis. Tarnai, kurie nemέgo juokų ir nieko nenusi-manę apie grobius ir kovas, matydami, kad Don Kichotas tuo tarpu nuošaliai kalbasi su damomis, keliausiomis karietoje, — šoko ant Sančos, parblošké ji žemén ir, nepalikę barzdoj né plaukelio, apspardytą paliko ji žeméje be žado ir kvapo. Apimtas baimės ir išgąscio, vienuolis, nedelsdamas né valandélės, visas išblyškės, užšoko ant mulo ir raitas émę vytis savo bendrakeleivį, kuris, stovėdamas atokiau, žiūréjo ir laukė, kuo baigsis visas tas sambrūzdžis; nesulaukę pradétojo nuotykinio pabaigos, juodu keliaavo toliau, be perstogės žegnodamiesi, tarytum juos būtų vijesis pats velnias.

Don Kichotas, kaip jau sakyta, šnekučiavosi su dama karie-toje, tarydamas:

— Jūsų grožybė, senjora mano, gali dabar vėlei tvarkytis kaip tinkama, nes jūsų grobėjų ižūlumas mano kietosios rankos dėka guli jau pamintas žemėje. O kad troškimas patirti savo išvaduo-tojo vardą jūsų nekamuotų, — žinokite: esmi Don Kichotas iš La Mančos, riteris klajūnas ir nuotykių ieškotojas, nepalyginamo-sios ir gražiosios donjos Dulsinėjos iš Toboso belaisvis; ir vieno aš tegeidžiu, — kad jūs, atsilygindama už mano suteiktąją paslaugą, akieliautumėte į Tobosą, stotumėte mano vardu šios senjoros aki-vaizdon ir jai pasakytumėte, kaip aš esu jus išlaisvinęs.

Don Kichoto žodžius girdėjo vienas arklininkas biskajietis, kuris lydėjo karietą; pamatęs, kad anas karietas paleisti nenori ir reika-lauja sukti atgal į Tobosą,jisai pribėgo prie Don Kichoto ir, pa-griebės jam už ieties, prabilo prasta ispaniška, o dar prastesne bis-kajiška kalba, šitaip tarydamas:

— Eik, riteri, eik, kad tavęs kur galas! Prisiekiu dievo, kuris manęs tvérė, jei nepaleisti karietas, tave taip užmušti, kaip esi biskajietis!

Don Kichotas ji suprato puikiausiai ir labai ramiai atsakė:

— Apverktinas padare, jei tu būtum riteris, o ne šiaip kas, aš jau būčiau sutramdės tavo puikybę ir akiplėšiškumą!

I tai atsakė biskajietis:

— Aš ne riteris? Prisiekiu dievo, meluoji kaip krikšcionis: mesk ieties, imk kardas, o greit pamatysi, kaip katėm vanduo plauks*. Biskajietis aš žemės, idalgas jūros, idalgas po velnių, ir meluoji, jei sakai kitaip!

— Tai dabar pamatysite, kaip yra pasakęs Agrachas, — atšovė Don Kichotas.

Ir, pametęs žemén ietį, išsitraukė kardą, prisidengė skydu ir puolé biskajietį, tvirtai pasiryžęs jam atimti gyvybę. Biskajietis, matydamas ji taip puolant, jau norėjo nušokti nuo mulo (kuris buvo nuominis, vadinasi, nelabai patikimas), bet negalėjo to padaryti ir

* Iškraipyta patarlė: „Kaip katė plauks.“

vos tesuskubo išsitraukti kardą. Gerai dar, kad netoli ese stovėjo karieta, ir jam pavyko iš ten paimti pagalvėlę, kuri turėjo pavaduoti skydą; ir netrukus juodu stojo vienas prieš antrą lyg du mirtini priešai. Kiti ten buvusieji norėjo sutaikinti juos, bet niekaip negalelis baigti kovos, tai jis užmuš net savo ponią ir visus, kurie tik dris jam kliudyti. Karietas ponia, šio reginio nustebinta ir išgąsdinta, liepė savo vežikui pavažiuoti kiek į šalį ir iš tolo émė stebeti žiaurias grumtynes; o tuo metu biskajietis taip smarkiai krito Don Kichotui per skydą petin, kad jei ne tas skydas, — riteris būtų buvęs perskrostas iki juosmens; pajutęs šio baisaus smūgio svorį, Don Kichotas garsiai suriko, tarydamas:

— O mano sielos valdove Dulsinéja, grožybės žiede! Padékite šiam jūsų riteriui, kursai, tarnaudamas jūsų didžiai dorybei, yra patekės į ši pavojų!

Pratarti tuos žodžius, pagriebti kardą, gerai prisdengti skydu ir pulti biskajietį — buvo vienos akimirkos darbas, nes Don Kichotas nutarė nepaisyti nieko ir viską išspręsti vienu smūgiu. Matydamas, kad jি puola, biskajietis iš narsios Don Kichoto išvaizdos gerai suprato jo įniršimą ir pasiryžo tinkamai į tai atsakyti. Gerai prisdengęs pagalve, jis laukė priešo, nejstengdamas nei į vieną, nei į antrą pusę pasukti savo mulo, kuris, būdamas mirtinai nuvargęs ir nepripratęs prie tokį pramogų, negalėjo pažengti iš vietas. Tad, kaip jau sakyta, Don Kichotas, užsimojęs kardu, artinosi prie gudriojo biskajiečio, pasiryžęs jि perskelti į dvi dalis, o biskajietis jo laukė taip pat iškélęs kardą ir atstatęs pagalvę, tuo tarpu visi žiūrovai, pilni baimės ir netekę žado, stebėjo, kuo baigsis tie grėsmingi ir šiurpūs smūgiai. Karietas ponia ir jos tarnaitės siuntė tūkstančius maldų ir apžadų visos Ispanijos šventiesiems bei stebuklingoms vietoms, idant dievas apsaugotų jų arklininką ir jas visas nuo tokio didelio pavojaus, į kurį jos pateko. Bet visa nelaimė, kad būtent šioje vietoje mūsų istorijos autorius palieka dvikovą neišspręstą ir atsiprašydamas sako, jog apie Don Kichoto žygius jis nieko daugiau neradęs parašyta, kaip tik tai, kas čia buvo išdėstyta. Tačiau antras šio veikalo autorius nenorėjo tikėti, kad tokia įdomi istorija būtų atiduota į užmiršties rankas ir kad La Mančos protai būtų tokie nesmalsūs, jog savo archyvuose

bei knygynuose neturėtų kokių raštų, pasakojančių apie šį garsųjį riterį; šitaip manydamas, jis nenustojो vilties surasti šios malonio-sios istorijos pabaigą, kurią gerasis dangus jam ir padéjo suieškoti, o kokiai būdu, apie tai bus papasakota antrojoje dalyje*.

* Pirmajį „Don Kichoto“ tomo Servantesas paskirstė į keturias dalis, bet skyrių eilinė numeracija éjo ligi pat šio tomo pabaigos. Po dešimties metų išleidęs antrajį tomo, autorius ji pavadinio „Antraja dalimi“, atseit, visas veikalas pagal Servanteso paskirstymą turéjo dvi dalis. Pirmojo tomo skyriai buvo padalyti taip pat į pirmąją (I—VIII), antrają (IX—XIV), trečiąją (XV—XXVII) ir ketvirtąją (XXVIII—LII) dalis, kurioms nebuvó duota atskirų pavadinimų.

